

DATOS IDENTIFICATIVOS

Psicología: Métodos e técnicas de investigación social

Materia	Psicología: Métodos e técnicas de investigación social			
Código	005G220V01403			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Domínguez Alonso, José			
Profesorado	Domínguez Alonso, José			
Correo-e	jdalonso@uvigo.es			
Web				

Descrición xeral

A materia, de carácter obrigatorio incluída no módulo do título de grao denominado "O Traballo Social, conceptos, modelos, teoría e aplicación", está destinada a proporcionar ao alumnado os criterios, os métodos e as técnicas propias da investigación científica no campo do traballador social. Ten como obxectivo global achegar a intervención profesional á práctica diaria, coñecendo e analizando o seu concepto tanto clásico como desde unha perspectiva crítica. Para operar de maneira científica na profesión do Traballo Social é imprescindible que os alumnos coñezan, manexen e analicen as diferentes perspectivas teórico-metodolóxicas da disciplina para garantir unha axeitada intervención. Sen cuestionar que calquera metodoloxía empregada debe estar en consoancia co respecto os Dereitos Humanos, é vital comprender a necesidade da rigorosidade en todos os procesos inmersos na investigación.

PSICOLOXÍA. MÉTODOS E TÉCNICAS DE INVESTIGACIÓN SOCIAL é unha materia básica na titulación de Grao de Traballo Social que consta de 6 créditos ECTS. Impártese no segundo curso durante o primeiro cuadrimestre. Con ela introdúcese, no ámbito académico curricular da Titulación de Grao en Traballo Social, á presentación sistemática de contidos " metodoloxías, métodos, técnicas, procedementos e recursos - relacionados con investigación social nos distintos contextos e ámbitos do Traballo Social. As materias de Estatística: Estatística aplicada ás Ciencias Sociais e Psicología: Métodos e Técnicas de Investigación Social complementáanse para responder a esta finalidade.

Competencias de titulación

Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A10	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
A11	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención

A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A14	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
A15	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
A16	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
A18	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
A21	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
A23	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
A24	Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
A25	Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
A28	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
A29	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
B7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
B8	Capacidade de xestión da información
B9	Resolución de problemas
B10	Toma de decisións
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
B13	Traballo nun contexto internacional
B15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
B17	Compromiso ético
B19	Adaptación a novas situacións
B20	Creatividade
B22	Iniciativa e espírito emprendedor
B23	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
1.- Capacidade de aplicar os métodos e técnicas de investigación en Traballo Social ao longo das súas diversas fases.	A1	B1
	A2	B2
	A9	B8
	A21	B9
	A28	B13
2.- Capacidade de utilizar os métodos e técnicas de investigación para a avaliación de necesidades, capacidades, oportunidades e riscos das persoas usuarias, para promover cambios, desenvolvementos e mellorar as súas oportunidades vitais.	A10	B1
	A11	B6
	A15	B9
	A21	B10
	A28	B12
		B15
3.- Coñecer, comprender e avaliar o papel da investigación como indagación e participación reflexiva na construción da realidade social.		B19
	A9	B1
	A15	B2
	A16	B3
	A29	B10
		B15

4.- Capacidade de analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como base para revisar e mellorar as estratexias profesionais.	A2 A8 A9 A15 A16	B1 B2 B8 B9 B12
5.- Coñecemento e habilidades na busca de información a partir dunha diversidade de fontes.	A12 A14	B3 B7 B19 B20 B23
6.- Desenvolver unha actitude ética en concordancia cos distintos procedementos investigativos e co Traballo Social.	A6 A12 A16 A24 A25	B3 B10 B17 B22
7.- Capacidade de aplicar os métodos e técnicas de valoración, incluíndo os factores que subxacen á selección e verificación da información relevante, a natureza do xuízo profesional e os procesos de avaliación de riscos.	A5 A9 A15 A16 A23	B1 B2 B3 B9 B12 B20 B23
8.- Capacidade de avaliar as diferenzas de punto de vista na recolleita de información e a fiabilidade e importancia da información recollida.	A1 A2 A8 A9 A18	B9 B13 B19 B23

Contidos

Tema		
BLOQUE TEMÁTICO I. FUNDAMENTOS DA INVESTIGACIÓN SOCIAL	Introdución. A Ciencia: concepto, características, clases, obxectivos. O método científico: concepto, etapas, características, orzamentos, requisitos, finalidade, etapas. O método científico nas Ciencias Sociais. Clases de métodos nas Ciencias Sociais: métodos científicos, métodos non científicos.	
1. A CIENCIA E O METODO CIENTIFICO.		
2. A INVESTIGACION SOCIAL.	Noción e características. Tipos de investigación social. Elementos da investigación social: teorías, feitos, leis, hipótese, conceptos, constructos. A función das teorías na investigación social. Elaboración de teorías: teorías indutivas, teorías hipotéticas - dedutivas, teorías funcionais, modelos. Fases da investigación social. O proxecto de investigación.	
BLOQUE II. PROCESO DA INVESTIGACIÓN SOCIAL	O proxecto de investigación. A formulación do proxecto de investigación. Concepto. Fases do problema: detección; elaboración: consulta bibliográfica, discusión con outros investigadores, elaboración da historia do problema; formulación. Operacionalización do problema de investigación. Categorías de problemas: problemas resolubles, problemas irresolubles. Tipos de problemas que hai que investigar. Aspectos dos problemas a investigar. Importancia do problema. O deseño da investigación. A factibilidade da investigación.	
3. ORGANIZACIÓN DA INVESTIGACIÓN.		
4. A PLURALIDADE METODOLÓXICA	Introdución: o debate cualitativo-cuantitativo. Características do enfoque cuantitativo. Características do enfoque cualitativo. Análise comparativa dos dous enfoques: cuantitativo/cualitativo. Utilización dos dous enfoques nunha mesma investigación. Opinión-discusión: Cal dos dous enfoque é o mellor?	
BLOQUE TEMÁTICO III. TÉCNICAS DE INVESTIGACIÓN CUANTITATIVAS	Introdución. Concepto e natureza da observación. A observación non estruturada. A observación estruturada. A observación participante. Fases da metodoloxía observacional. A fiabilidade e validez na observación.	
5. A OBSERVACIÓN		
6. A ENQUISA	Introdución. Noción e características. Tipos de cuestionarios: segundo os fins científicos, segundo a súa administración ou aplicación, segundo o seu contido e dimensión temporal. Formas e tipos de preguntas: segundo a súa natureza, a súa finalidade e a súa función. Regras para a formulación e redacción das preguntas. Extensión e ordenación do cuestionario. Proba e presentación do cuestionario. Codificación, tabulación e análise. Campos de aplicación.	
BLOQUE TEMÁTICO IV. TÉCNICAS DE INVESTIGACIÓN CUALITATIVAS	Introdución. Antecedentes, noción e características. Contribución desde distintas posicións teóricas ao desenvolvemento da entrevista. Clasificación da entrevista. Requisitos, dificultades e regras da entrevista. Investigacións experimentais. Fiabilidade e validez da entrevista.	
7. A ENTREVISTA		

8. O GRUPO DE DISCUSIÓN	Introdución. Concepto e características. Reunións e condución de grupos. Técnicas grupais. A dinámica de grupos. Utilidade e deseño. Análise e interpretación.
BLOQUE TEMÁTICO V. INVESTIGACIÓN E PRESENTACIÓN DOS RESULTADOS DA INVESTIGACIÓN	Introdución. Concepto e características. Trazos que definen á Investigación-acción. Proceso da Investigación-acción. Modelos. A investigación-acción-participación. Etapas e fases. Avaliación participativa. Áreas de aplicación.
9. A INVESTIGACIÓN-ACCIÓN.	
10. O INFORME FINAL	Introdución. Conceptualización. Fins e funcións. Técnicas referentes á elaboración e redacción. Técnicas referentes o contido e presentación final.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	15	40	55
Seminarios	15	0	15
Traballos tutelados	0	20	20
Titoría en grupo	7	7	14
Presentacións/exposicións	4	8	12
Probas de tipo test	4	30	34

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	A sesións maxistrais constitúen o elemento máis importante de transmisión dos coñecementos sobre a disciplina. Por sesións maxistrais cabe entender aquelas en que a docencia se focaliza na exposición dos contidos correspondentes aos distintos temas do programa do curso. O seu obxectivo é proporcionar coñecementos tanto conceptuais como procedimentais acerca dos distintos temas e é por iso que, en función da natureza destes, cumprirá presentar diferentes tipos de explicación (presentación de definicións, exposición de procedementos, desenvolvemento de técnicas de análise). Esta utilizarase puntualmente para clarificar os contidos que revistan maior dificultade técnico - metodolóxica para, a continuación, presentar situacións que exemplifiquen o contido do exposto. En xeral, para asegurar a comprensión e dominio da metodoloxía farase unha introdución a cada tema, con aclaración da terminoloxía e os conceptos máis importantes, achegando un apoio bibliográfico xeral e específico. De todas maneiras o tipo de sesión maxistral vai estar en función dos diferentes bloques do programa xa que algúns deles van esixir por parte do profesor a elaboración dun material máis esquemático. Como complemento, entregaranse unha serie de diagramas que resumen os conceptos fundamentais explicados en cada tema e realizaranse unha serie de exercicios prácticos, de forma intercalada, o que confire á exposición un carácter teórico-práctico que forza necesariamente ao alumno tanto á asimilación coma á participación e discusión. Desenvolverase en gran grupo.
Seminarios	Levásense a cabo actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico que permite profundar nos contidos da materia. Utilizaranse como complemento das sesións maxistrais. Desenvolverase en grupo mediano.
Traballos tutelados	Os estudantes, de maneira individual ou en grupo de 2-4 membros, elaborarán un traballo de investigación sobre un tema específico da materia. Cumpren dous obxectivos básicos, por un lado constitúen un complemento esencial da materia e, por outro, serven de iniciación á práctica da investigación social. No seu desenvolvemento podemos distinguir un nivel teórico, consistente na lectura e comentario da bibliografía sobre o tema, a partir do que os alumnos elaborarán o marco teórico e interpretarán os resultados obtidos, e un nivel práctico correspondente á recollida dos datos e aspectos con el relacionados. Ambos os dous niveis concrétanse na elaboración dun informe de investigación segundo as pautas, procesos e procedementos que se deben seguir ao realizar un traballo social. Este traballo será baixo a dirección e orientación do profesor. Desenvolverase en grupo pequeno
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno/a ou o grupo mantén co profesor para asesoramento e desenvolvemento das actividades desta materia (especialmente o traballo tutelado) e do proceso de aprendizaxe.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Seminarios	Para todas ou calquera das modalidades metodolóxicas sinaladas, o profesor atenderá as dúbidas e consultas dos estudantes en relación aos contidos da materia e / ou vinculadas cos seus estudos e carreira profesional, proporcionandolle orientación, asesoramento, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Para iso, haberá unha atención personalizada que será de dous tipos: □ Na aula, durante as sesións de grupo pequeno. □ No despacho do profesor, en horario de tutoría. Ademais, o alumnado poderá comunicarse co profesor sempre que o necesite a través do correo electrónico ou da plataforma Tema.
Tutoría en grupo	Para todas ou calquera das modalidades metodolóxicas sinaladas, o profesor atenderá as dúbidas e consultas dos estudantes en relación aos contidos da materia e / ou vinculadas cos seus estudos e carreira profesional, proporcionandolle orientación, asesoramento, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Para iso, haberá unha atención personalizada que será de dous tipos: □ Na aula, durante as sesións de grupo pequeno. □ No despacho do profesor, en horario de tutoría. Ademais, o alumnado poderá comunicarse co profesor sempre que o necesite a través do correo electrónico ou da plataforma Tema.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Seminarios	Nos seminarios levaranse a cabo actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico que permita profundar ou complementar os contidos da materia. Sempre que se considere oportuno, utilizaranse como complemento das clases teóricas. Haberá control de asistencia.	10 Supón un 10 da nota final.
Traballos tutelados	Poderanse realizar en grupo (2 a 4 membros). Cada un dos compoñentes obterá a mesma nota. Na valoración dos traballos tera en contase aspectos e criterios como o rigor científico con que foron desenvolvidas as fases da investigación e a capacidade do alumno para ser creativo e orixinal na forma de presentar, analizar e sintetizar os resultados e as reflexións que realiza sobre eles.	20 Supón un 20 da nota final.
Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación dos traballos e as exposicións dos exercicios/actividades solicitadas aos alumnos. Dependendo do carácter do mesmo, a avaliación será individual ou en grupo.	10 Supón un 10 da nota final.
Probas de tipo test	Ao principio do curso proporase ao alumnado un ensino presencial cunha avaliación continua, que constará dunha proba obxectiva, composta por 15-20 preguntas tipo test. Estas probas de avaliación das competencias adquiridas inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (elección múltiple, verdadeiro/falso, etc.) Este tipo de avaliación resulta apropiada nunha materia de carácter fundamentalmente metodolóxica como é a que nos ocupa. Isto implica unha comprensión dos conceptos teóricos explicados, tendo en conta que, por un lado, se precisa coñecer o que un termo específico denota e, doutra banda, traballar nunha situación concreta. Desta maneira, evítanse valoracións nesgadas positivamente como consecuencia dunha mera retención memorística. Para a superación da materia é imprescindible ter realizadas todas as probas.	60 Supón un 60 da nota final.

Outros comentarios sobre a Avaliación

AVALIACIÓN DOS PROCESOS E RESULTADOS DE APRENDIZAXE. CRITERIOS DE AVALIACIÓN

En coherencia coa proposta metodolóxica presentada defendemos unha proposta holística de avaliación. Por unha banda, unha avaliación inicial ou diagnóstica ó inicio de cada unidade temática, mediante a formulación de cuestións abertas relativas ao tema específico que se vai abordar, coa finalidade de sondear os coñecementos previos que os estudantes teñen. En segundo lugar, apostaremos por unha avaliación de proceso, que nos permita facer un seguimento da aprendizaxe dos estudantes, dos progresos do grupo e, na medida que sexa posible (polo número de alumnos/as), de cada individuo. Para facer posible esta avaliación faremos uso da observación sistemática, das tutorías e da análise de tarefas. E, por último, a avaliación final na que se terán en conta diferentes aspectos, valorados segundo o grado de asistencia e seguimento por parte dos estudantes, polo que nesta materia contéplanse diferentes opcións para estudantes asistentes e non asistentes.

1.- Criterios específicos de avaliación para **ASISTENTES**.

Considéranse alumnas/os asistentes os que asistan a un mínimo do 80% das sesións maxistrais e do 80% dos seminarios. As actividades puntuadas son ás seguintes:

1. Probas tipo test (ata 6 puntos).
2. Traballos tutelados (ata 2 puntos). Estableceranse prazos de entrega consensuados entre o profesor e o alumno/a.
3. Seminarios (1 punto). Serán sesións prácticas no laboratorio ou na aula. Veranse diferentes materiais (fontes documentais, recursos informáticos, etc.) relacionados coas temáticas da materia. Controlarase a asistencia.
4. Presentacións/exposicións (ata 1 punto). Valorarase a presentación dos traballos e as exposicións dos

exercicios/actividades solicitadas aos alumnos. Dependendo do carácter do mesmo, a avaliación será individual ou en grupo.

Independentemente das puntuacións outorgadas a cada unha das actividades, valorarase a asistencia, participación e actitude (ata 1 punto). A avaliación da docencia de aula levarase a cabo co seguimento das actividades propostas; a avaliación da docencia de prácticas, mediante control da participación, ademais de calquera outro requisito esixido para o seu desenvolvemento.

É obrigatorio realizar todas ás actividades. Para obter unha avaliación positiva e, en consecuencia, superar a materia será preceptivo alcanzar a nota mínima de 3 puntos nas probas tipo test, 1 punto nos traballos tutelados, 0,75 nos seminarios e 0,25 nas presentacións/exposicións. O non obter estas puntuacións supón non ter alcanzado os obxectivos mínimos da materia na súa totalidade.

2.- Criterios específicos de avaliación para NON ASISTENTES.

Deben falar co profesor nas dúas primeiras semanas de clases. As actividades puntuadas son ás seguintes:

1. Proba global tipo test (ata 7 puntos). A proba será similar ás dos asistentes, e o material será o mesmo.
2. Traballo tutelado (ata 3 puntos). Terá que ser presentado por escrito e oralmente ao profesor. Estableceranse prazos de entrega consensuados entre o profesor e o alumno/a.

É obrigatorio realizar todas ás actividades. Para obter unha avaliación positiva e, en consecuencia, para superar a materia será preceptivo alcanzar a nota mínima de 3,5 puntos na proba tipo test e 1,5 no traballo tutelado. O non obter estas puntuacións supón non ter alcanzado os obxectivos mínimos da materia na súa totalidade.

3.- Segunda convocatoria.

As competencias non superadas derivadas da totalidade ou de parte das probas/actividades obxecto de avaliación, poderán ser recuperadas na convocatoria de Xullo.

NOTA IMPORTANTE: A ficha terase que entregar nas dúas primeiras semanas de clases, deixando constancia do tipo de asistencia elixida e grupo.

Bibliografía. Fontes de información

Hernández, R.; Fernández, C. e Baptista, P. (2010), **Metodología de la investigación**, Quinta edición, Guinot, C. (coord.) (2008), **Métodos, técnicas y documentos utilizados en trabajo social**, Anguera, M.T. (2008), **Metodologías cualitativas: Características, procesos y aplicaciones. En M.A. Verdugo, M. Crespo, M. Badía y B. Arias (coords): Metodología en la investigación sobre discapacidad. Introducción al uso**, Arnau, J. y Bono, R. (2003), **Diseños de investigación aplicados (CD-ROM)**,

1.- Básicas:

CEA, M. A.(1996): *Metodología cuantitativa: Estrategias y técnicas de investigación social*. Madrid: Síntesis Sociología.

GARCIA FERRANDO, M.; IBAÑEZ, J. & ALVIRA, F.(1992): *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación*. Madrid: Alianza Universidad Textos.

RODRIGUEZ, G., GIL, J. & GARCIA, E. (1996): *Metodología de la investigación cualitativa*. Málaga: Aljibe.

ANDER - EGG, E.(1992): *Introducción a las técnicas de investigación social*. Madrid: Humanitas.

BABIE, E.(1996): *Manual para la práctica de la investigación social*, Bilbao: Descleé de Brouwer.

- ANGUERA, M. T.(1983): *Manual de prácticas de observación*. Madrid: Trillas.
- ARNAU, J.(1979): *Psicología Experimental. Un enfoque metodológico*. México: Trillas.
- ARNAU, J.(1984): *Diseños experimentales en Psicología y Educación*, Vol. II. México: Trillas.
- BALAN, J. (1975): *Las historias de vida en ciencias sociales. Teoría y técnica*. Buenos Aires: Nueva Visión.
- BLANCHET, A.; GHIGLIONE, R.; MASSONNAT, J. & TROGNON, A.(1989): *Técnicas de investigación en ciencias sociales*, Madrid: Narcea.
- BRIONES, G. (1982): *Métodos y técnicas de investigación para las Ciencias Sociales*. México: Trillas.
- DAVIS, J. A.(1975): *Análisis elemental de encuestas*. México: Trillas.
- DELGADO, A. R. & PRIETO, G.(1997): *Introducción a los métodos de investigación de DELGADO, J. M. & GUTIERREZ, J. (Coords.)*(1994): *Métodos y técnicas cualitativas de investigación en Ciencias Sociales*. Madrid: Síntesis.
- GARDNER, G.(1981): *Encuestas sociales*. México: Interamericana.
- GRAWITZ, M.(1975): *Métodos y técnicas de las Ciencias Sociales*. Barcelona: Hispano Europea (2 Vols.).
- HERNANDEZ, R; FERNANDEZ, C. & BATISTA, P. (2002): *Metodología de la investigación*. México: McGrawHill.
- KISH, L.(1972): *Muestreo de encuestas*. México: Trillas.
- LOPEZ PEREZ, J.(1981): Los cuestionarios. En J. F. MORALES (Coord.): *Metodología y Teoría de MACRAE, S.(1995): Modelos y métodos para las ciencias del comportamiento*, Barcelona: Ariel.
- MAYNTZ, R.(1975): *Introducción a los métodos de MORGAN, H. H. & COGGER, J. W.(1977): Manual del entrevistador*. Madrid: TEA.
- PADUA, J.(1979): *Técnicas de investigación social aplicadas a las ciencias sociales*. México: Fondo de Cultura Económica.
- PASCUAL LLOBELL, J.; GARCIA PEREZ, J. F. & FRIAS NAVARRO, M. D. (1996): *El diseño y la investigación experimental en Psicología*. Valencia: C.S.V.
- RYAN, A.(1973): *Metodología de las Ciencias Sociales*. Madrid: Euroamérica.
- SELLTIZ, C.(1981): *Métodos de investigación en las relaciones sociales*. Madrid: Rialp.
- SJOBERG, G. & NETT, R.(1980): *Metodología de la investigación social*. México: Trillas.

Recomendacións

Outros comentarios

Recoméndase:

1. Ler o material básico (apuntamentos) antes de asistir ás exposicións maxistrals da aula.
 2. Iniciar canto antes o traballo de investigación, seguindo as titorizacións establecidas.
 3. Estudar o material básico de forma continuada, sen deixalo para a semana anterior ao exame.
 4. Facerlle ao profesor todas as preguntas/consultas que se considere necesario.
-